မာတိကာ

အင်္ဂလိပ်ဘာသာ တည်းဖြတ်ထုတ်ဝေမှုအတွက် အမှာစာ i
(မိုဟာမက် မွန်ဆက်ဖ် မာဇူကီ၊ တူနီးရှားသမ္မတနိုင်ငံသမ္မတဟောင်း)

မြန်မာဘာသာဖြင့်ထုတ်ဝေခြင်းအတွက် အမှာစာ v
ဟော့ဟဲ ဘာလာဒါရက်ဖ်၊ International IDEA Myanmar ၏ မစ်ရှင်ခေါင်းဆောင်
ရိုလန်ကိုဘီးယား၊ မြန်မာနိုင်ငံဆိုင်ရာ ဥရောပသမဂ္ဂ သံအမတ်ကြီး
ကာလီမင့် ဝက်စ်တန်ဒရော့ပ်၊ အထွေထွေအတွင်းရေးမှူး၊ Club de Madrid

အင်္ဂလိပ်ဘာသာတည်းဖြတ်ထုတ်ဝေမှုအတွက် နိဒါန်းစကား vii
အိုင်ဗ်လာတောမေး၊ အထွေထွေအတွင်းရေးမှူး International IDEA

စာရေးသူ Sergio Bitar နှင့် Abraham F. Lowenthal တို့၏ အမှာစာ xi

အခန်း-၁။ ။ ချီလီနိုင်ငံ
ချီလီနိုင်ငံ၏ အောင်မြင်သောအသွင်ကူးပြောင်းမှု ၂
နိုင်ငံရေးရပ်တည်ချက် အပြင်းအထန်ကွဲလွဲမှုမှသည် တည်ငြိမ်သည့် ဒီမိုကရေစီသို့
ရေးသူ - Genaro Arriagada
ချီလီသမ္မတ (၁၉၉၀-၉၄) ပါထရီဆီယို အဲလွင်၏ ကိုယ်ရေးအကျဉ်း ၁၇
သမ္မတ ပါထရီဆီယို အဲလွင်နှင့်တွေ့ဆုံမေးမြန်းခြင်း ၁၉
ချီလီသမ္မတ ရီကာဒိုလာဂို့စ် (၂၀၀၀-၂၀၀၆) ၏ ကိုယ်ရေးအကျဉ်း ၃၇
သမ္မတ ရီကာဒိုလာဂို့စ်နှင့်တွေ့ဆုံမေးမြန်းခြင်း ၃၉
ချီလီ အချိန်ပြမျဉ်း ၇၄
ချီလီအသွင်ကူးပြောင်းမှုဆိုင်ရာ ဆက်လက်ဖတ်ရှုရန်စာအုပ်စာတမ်းများအညွှန်း ၈၀

အခန်း-၂။ ။ အင်ဒိုနီးရှားနိုင်ငံ
အင်ဒိုနီးရှား၏ ဒီမိုကရေစီခရီး- ပြဿနာများ၊ အလားအလာများနှင့် ၈၄
ကျန်ရှိဆဲစိန်ခေါ်မှုများ
ရေးသူ- Bahtiar Effendy, State Islamic University Jakarta and Mutiara Pertiwi, State Islamic University Jakarta
အင်ဒိုနီးရှားသမ္မတ (၁၉၉၈-၁၉၉၉) ဘီ၊ဂျေ၊ ဟာဘီဘီ၏ကိုယ်ရေးအကျဉ်း ၁၀၂
ဘီ၊ဂျေ၊ဟာဘီဘီနှင့်တွေ့ဆုံခြင်း ၁၀၄
အင်ဒိုနီးရှား အချိန်ပြမျဉ်း ၁၃၀
အင်ဒိုနီးရှားအသွင်ကူးပြောင်းမှုဆိုင်ရာ ဆက်လက်ဖတ်ရှုရန်စာအုပ်များအညွှန်း ၁၃၇

အခန်း-၃။ ။ ဖိလစ်ပိုင်နိုင်ငံ
ဖိလစ်ပိုင်၏ 'ပြည်သူ့အာဏာလှုပ်ရှားမှု'၊ 'ဒုက္ခရောမြန်းနေသောအသွင်ကူးပြောင်းမှု'၊ ၁၄၂
'ကောင်းမွန်သောအုပ်ချုပ်ရေး'။
ရေးသူ- Mark R. Thompson, City University of Hong Kong
ဖိလစ်ပိုင်သမ္မတ (၁၉၉၂-၁၉၉၈) ဖီဒယ်လ် ဗွီ၊ ရာမို့စ်၏ ကိုယ်ရေးအကျဉ်း ၁၅၈
သမ္မတဖီဒယ်လ်ရာမို့နှင့် တွေ့ဆုံမေးမြန်းခြင်း ၁၆၀
ဖိလစ်ပိုင် အချိန်ပြမျဉ်း ၁၈၇
ဖိလစ်ပိုင်အသွင်ကူးပြောင်းမှုဆိုင်ရာ ဆက်လက်ဖတ်ရှုရန်စာအုပ်များအညွှန်း ၁၉၃

အခန်း-၄။ ။ ပိုလန်နိုင်ငံ
ပိုလန်၏အဲ့မခန်းအတွေ့အကြုံ-ဆန္ဒပြပွဲများ၊ ဖိနှိပ်မှုများ၊ စေ့စပ်ညှိနှိုင်းမှုများ၊ ၁၉၈
ရွေးကောက်ပွဲများနှင့် မြေလိမ်မြေကောက်နိုင်ငံရေး
ပိုလန်သမ္မတ (၁၉၉၅-၂၀၀၅) အာလက်ဆန်းဒါး ကွာညဲ့ဝ်စကီ၏ ကိုယ်ရေးအကျဉ်း ၂၁၄
သမ္မတ ကွာညဲ့ဝ်စကီနှင့်တွေ့ဆုံမေးမြန်းခြင်း ၂၁၆
ပိုလန်ဝန်ကြီးချုပ် (၁၉၈၉-၁၉၉၀) တာဒဲဝုရှ် မာဇိုဗယ့်စကီ၏ ကိုယ်ရေးအကျဉ်း ၂၅၃
ဝန်ကြီးချုပ် တာဒဲဝုရှ် မာဇိုဗယ့်စကီနှင့် တွေ့ဆုံမေးမြန်းခြင်း ၂၅၅
ပိုလန် အချိန်ပြမျဉ်း ၂၇၃
ပိုလန်အသွင်ကူးပြောင်းမှုဆိုင်ရာ ဆက်လက်ဖတ်ရှုရန်စာအုပ်အညွှန်း ၂၇၉

အခန်း-၅။ ။ စပိန်နိုင်ငံ
စပိန်နိုင်ငံ၊စေ့စပ်ညှိနှိုင်းမှုဖြင့် အသွင်ကူးပြောင်းမှု ၂၈၄
ရေးသူ-ချားလ်စ် ပါဝဲလ်၊ Elcano Royal Institute
စပိန်ဝန်ကြီးချုပ် (၁၉၈၂-၁၉၉၆) ဖီလစ်ဂွန်ဇာလက်စ်၏ ကိုယ်ရေးအကျဉ်း ၂၉၇
စပိန်ဝန်ကြီးချုပ် ဖီလစ်ဂွန်ဇာလက်ဇ်နှင့်တွေ့ဆုံမေးမြန်းခြင်း ၂၉၉
စပိန် အချိန်ပြမျဉ်း ၃၃၂
စပိန်နိုင်ငံအသွင်ကူးပြောင်းမှုဆိုင်ရာ ဆက်လက်ဖတ်ရှုရန်စာအုပ်များအညွှန်း ၃၃၆

အခန်း-၆။ ။ ဒီမိုကရေစီအသွင်ကူးပြောင်းမှုများတွင် ပါဝင်ခဲ့သည့် ၃၄၀
အမျိုးသမီးတက်ကြွလှုပ်ရှားသူများ
ရေးသူ- Georgina Waylen (နိုင်ငံရေးဘာသာရပ် အမျိုးသမီးပါမောက္ခ၊ University of Manchester)

အခန်း-၇။ ။ အာဏာရှင်စနစ်မှ ဒီမိုကရေစီအုပ်ချုပ်ရေးသို့ - အနာဂတ်ကိုပုံဖော်ရန် ၃၉၆
နိုင်ငံရေးခေါင်းဆောင်များထံမှ သင်ယူလေ့လာခြင်း။
ရေးသူ- Abraham F. Lowenthal နှင့် Sergio Bitar

International IDEA၊ Club de Madrid နှင့် ဥရောပသမဂ္ဂ (European Union) ၄၄၆
တို့အကြောင်း
စာတည်းများနှင့် ပိုင်းတော်သားများအကြောင်း ၄၅၀

အာဏာရှင်စနစ်မှ အသွင်ကူးပြောင်းမှုများနှင့် ဒီမိုကရေစီအုပ်ချုပ်ရေး ၄၅၄
တည်ဆောက်ခြင်းဘာသာရပ်ဆိုင်ရာ သဘောတရားနှင့် နှိုင်းယှဉ်လေ့လာဖွယ်ရာ
လက်ရွေးစင် (အင်္ဂလိပ်ဘာသာ) စာစုစာရင်း

ဒီမိုကရေစီအုပ်ချုပ်ရေးသို့အသွင်ကူးပြောင်းမှုများတွင် အဓိကနေရာမှပါခဲ့ကြသည့် နိုင်ငံ့ခေါင်းဆောင်များက ချီလီ၊ အင်ဒိုနီးရှား၊ ဖိလစ်ပိုင်၊ ပိုလန်နှင့် စပိန်နိုင်ငံများတွင် မည်သို့အောင်မြင်အောင်လုပ်ဆောင်ခဲ့ကြသည်ကို ထုတ်ဖော်ပြောကြားထားသည်။ ဒီမိုကရေစီနှင့်ရွေးကောက်ပွဲအကူအညီပေးရေး နိုင်ငံတကာအဖွဲ့အစည်း (International IDEA) က လုပ်ငန်းအပ်နှံဆောင်ရွက်စေသည့် ဤစာအုပ်ပါ တွေ့ဆုံမေးမြန်းချက်များက ဖိနှိပ်သောအစိုးရများ၊ နိုင်ငံ့ချုပ်ပုံနှင့် ဒီမိုကရေစီအမြစ်တွယ်ပုံတို့ကို စိတ်ဝင်စားဖွယ်မီးမောင်းထိုးဖော်ပြထားသည်။

ဘရာဇီးသမ္မတ ကာဒိုဆို၊ ချီလီမှ ပါထရီစီယို အဲလွင်နှင့်ရီကာဒိုလာဂို့စ်၊ ဖိလစ်ပိုင်မှ ဖီဒယ်လ်ရာမို့စ်၊ ပိုလန်မှ အာလက်ဆန်းဒါး ကွာညဲ့ဝ်စကီနှင့် တာဒေဂုရှ် မာဇိုယဲ့ဝ်စကီ၊ တောင်အာဖရိကမှ အက်ဖ်၊ ဒဗလျူ ဒီကလက်၊ သာဘို အမ်ဘီကီ၊ စပိန်မှဖီလစ်ဂွန်ဇာလက်တို့နှင့် ထိုးဖောက်ရှုမြင်သော တွေ့ဆုံမေးမြန်းမှုများပြုလုပ်ရာတွင် ခေါင်းဆောင်တစ်ဦးချင်းစီ၏ အဓိကစိန်ခေါ်မှုများ၊ ရည်မှန်းချက်များတစ်ခုချင်းစီကို စာတည်းမှူးဖြစ်ကြသည့် Sergio Bitar နှင့် Abraham F. Lowenthal တို့က အဓိကထားခဲ့ကြသည်။ အလားတူ အာဏာရှင်စနစ်နိုင်ငံချုပ်စေကာ ဒီမိုကရေစီအုပ်ချုပ်ရေးတည်ဆောက်ရန် ၎င်းတို့၏ မဟာဗျူဟာများကိုလည်း အဓိကထားမေးမြန်းခဲ့ကြသည်။ နောက်ခံအခြေအနေ မိတ်ဆက်အက်ဆေးများကိုလည်း သက်ဆိုင်ရာနိုင်ငံကျွမ်းကျင်သူများက နိုင်ငံတစ်ခုချင်းစီ၏ ထူးခြားထင်ရှားသည့် အတွေ့အကြုံ အသွင်ကူးပြောင်းမှုအားလုံးတွင် ရင်ဆိုင်ရသည့် ထပ်မြန်တလဲလဲဖြစ်ပေါ်လာတတ်သော စိန်ခေါ်မှုများကို အထူးပြုရေးသားထားကြသည်။ အဆိုပါ အသွင်ကူးပြောင်းမှုများကို တွန်းအားပေးရာတွင် အမျိုးသမီးတက်ကြွလှုပ်ရှားသူများ၏အခန်းကဏ္ဍကို သီးခြားအက်ဆေးတစ်စောင်ဖြင့် ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် စူးစမ်းလေ့လာရေးသားထားသည်။

"'ဤ အသွင်ကူးပြောင်းခြင်းများ၊ ကမ္ဘာ့ခေါင်းဆောင်များထံမှ သင်ယူခြင်း' စာအုပ်တွင် တွေ့ဆုံမေးမြန်းထားသော ဝါရင့်ခေါင်းဆောင်များ၏ တမူထူးခြားသော ရှုမြင်သုံးသပ်ချက်များနှင့် လက်တွေ့ကျသောဉာဏ်အမြော်အမြင်တို့သည် ရေရှည်အကျိုးဖြစ်ထွန်းသော ပွင့်လင်းသည့်ဒီမိုကရေစီလူ့အဖွဲ့အစည်းများတည်ဆောက်ခြင်းနှင့်ပတ်သက်သည့် ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ တွေ့ဆုံဆွေးနွေးရေးလုပ်ငန်းစဉ်များအတွက် အလွန်အရေးကြီးပေသည်။ ၎င်းတို့၏အောင်မြင်မှုများနှင့် ကျရှုံးမှုများမှရသော သင်ခန်းစာများသည် ခြေရှုပ်ရက်ခဲသော ကမ္ဘာ့စိန်ခေါ်မှုများကို ကျော်လွှားရန် နိုင်ငံရေးအာဏာ၏ ဒီမိုကရေစီဆန်သော အသွင်ကူးပြောင်းမှုများကိုအထောက်အကူပြုရန် ဆောင်ရွက်နေသော အခြားသူများအား ကူညီပေးနိုင်ပါသည်။"

ကိုဖီအာနန်၊ ကုလအထွေထွေအတွင်းရေးမှူးချုပ်ဟောင်း
ပိုမိုကောင်းမွန်သောကမ္ဘာ့အုပ်ချုပ်ရေးအတွက် ကိုဖီအာနန်ဖောင်ဒေးရှင်း တည်ထောင်သူ

"မိမိတို့တိုင်းပြည်များကို အာဏာရှင်စနစ်မှ ဒီမိုကရေစီသို့ပို့ကိုင်ပေးရာတွင် နိုင်ငံရေးခေါင်းဆောင်များက မည်သို့ကူညီခဲ့ကြသည်ကို မှတ်သားလောက်ဖွယ် ထိုးထွင်းသိမြင်မှုများ ဤစာအုပ်ကပေးအပ်ထားသည်။ အနာဂတ်အသွင်ကူးပြောင်းမှုများအတွက် မဖြစ်မနေဖတ်ရမည့်စာအုပ်"

မီရှဲ ဘာချယ်လက်၊ ချီလီသမ္မတ

'အသွင်ကူးပြောင်းခြင်းများ၊ ကမ္ဘာ့ခေါင်းဆောင်များထံမှ သင်ယူခြင်း'စာအုပ်သည် မှတ်သားလောက်ဖွယ် ထူးခြားသော ဆောင်ရွက်ချက်ဖြစ်သည်။ ဒီမိုကရေစီတည်ဆောက်ရေးတတိယလှိုင်း၏ စိတ်ဝင်စားဖွယ်သမိုင်းကြောင်းကို အထွေထွေစာဖတ်ပရိသတ်နှင့် စာသင်သားများအတွက်ဖတ်ရှုဖွယ်တင်ပြထားသည်။ ပညာရပ်ကျွမ်းကျင်သူများ ခံတွင်းတွေ့မည့် အရေးကြီးသော အသေးစိတ်အချက်အလက်ပေါင်းများစွာကိုလည်း ဖြည့်စွက်ထားသည့်စာအုပ်ဖြစ်သည်။ တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သည့် ခေါင်းဆောင်တစ်ဦးချင်းစီထံမှ စာတည်းများက ထုတ်နုတ်ရယူခဲ့သည့် သင်ခန်းစာများသည် အနာဂတ်နိုင်ငံရေးခေါင်းဆောင်များနှင့် ဒီမိုကရေစီတည်ဆောက်လိုသူတို့အတွက် အရေးကြီးသည့်လမ်းညွှန်ချက်များပင်ဖြစ်သည်။ ဒီမိုကရေစီတည်ဆောက်ရန်ကြိုးပမ်းနေသည့် မြန်မာနိုင်ငံတွင်လက်ရှိရင်ဆိုင်နေရသော စိန်ခေါ်မှုများစွာသည် ဟိုတုန်းက အခြားနိုင်ငံများကြုံခဲ့ရသည့် စိန်ခေါ်မှုများနှင့် အလားသဏ္ဌာန်တူပါသည်။ ဤစာအုပ်က နှိုင်းယှဉ်လေ့လာနိုင်မည့် အသုံးဝင်သောအချက်များကို ပေးအပ်ပါလိမ့် မည်။"

ဖရန်စစ် ဖူကူယာမ၊ စတန်းဖို့ဒ် တက္ကသိုလ်

"အောင်မြင်သော ဒီမိုကရေစီတိုင်းပြည်များဖြစ်လာအောင် ဘယ်အရာကဖန်တီးသနည်း။ ဤအကြောင်းအရာနှင့်ပတ်သက်ပြီး သဘောတရားရေးရာ စာအုပ်စာတမ်းများစွာရှိပါသည်။ သို့သော်ဤစာအုပ်က အခြားစာအုပ်များနှင့်ကွဲပြားပြီး ထူးခြားနေသည်။ မကြာသေးမီ ဆယ်စုနှစ်များက အရေးအကြီးဆုံးဒီမိုကရေစီအသွင်ကူးပြောင်းမှုအချို့မှ အဓိကဦးစီးဆောင်ရွက်သူများနှင့် တွေ့ဆုံမေးမြန်းမှုများဖြင့် အထက်ပါအမေးကိုဖြေထားသည်။ ထိုလုပ်ဆောင်မှုများ၏ ရလာဒ်အနေနှင့် အရေးအကြီးဆုံးကိုရှုထောင့်တစ်ခုကို စိတ်ဝင်စားဖွယ်လက်တွေ့စူးစမ်းလေ့လာမှုများဖြစ်လာပြီး အသေးစိတ်အချက်များ၊ ထိုးထွင်းသိမြင်မှုများဖြင့် ပြည့်ရှိကြွယ်ဝနေပါသည်။"

ဖာရိဒ် ဇကာရီယား CNN